

Kâinatın "en mühim neticesi, mayesi ve hikmet-i hilkatı" olan hayatı, mezkûr üç noktadan nasıl anlarız? Ve böyle bir hayatın ahiretle münasebetini açar mısınız?

Soruda geçen **"netice"**, **"maye"** ve **"hikmet-i hilkat"** kelimeleri üzerinde durmamız isteniyor...

Bir ağacın her şeyiyle meyveye göre yaratılması ve ona hizmet etmesi gibi, bu kâinat da hayatı meyve verecek bir mahiyette yaratılmıştır ve her şeyiyle hayata hizmet etmektedir. Burada **"hayat"** denilince, öncelikle, insan hayatı hatırlanır. İnsandan önce yaratılan hayvanlar ve bitkiler de kâinatın bir neticesi olmakla birlikte, Üstad'ın ifadesiyle; **nebatat (bitkiler) bu kâinat ağacının yaprakları, hayvanat çiçekleri hükmündedirler. İnsan ise meyve durumundadır.**

Melekler de hayat sahibi olmakla birlikte, onların yaratılmaları bu kâinattaki sebeplere bağlanmamıştır. Doğrudan **"ibda"** yoluyla, yani yoktan, sebeplere bağlı olmaksızın vücuda gelirler. Kâinatın tümü ve onda vazife gören bütün sebepler ise, **"inşa"** yoluyla yaratılmışlardır. Dolayısıyla, bu sebeplerin istimal edildikleri varlıklar da inşa yoluyla, kademeli olarak yaratılırlar. Bunun bir örneği bizim yaratılışımızda da görülmektedir. Bedenimiz inşa yoluyla yaratılmıştır ve sebepler âlemiyle bağlantılıdır. Anne ve babamızdan, kâinata kadar uzanan bir sebepler zincirine bağlıdır. Annemiz o zincirin son halkasıdır.

"Maye" kelimesi, doğrudan insana bakar ve **"Allah'ın ilk yarattığı mahluk benim nurumdur."** hadis-i şerifinde ifadesini bulur.

Mesnevî-i Nuriye'de **"Nur-u Muhammedîden yaratılan bir madde-i aciniyeden semavat ve arzın infisal ettirildiği"** ifade edilir.

Nur-u Muhammedî canlı, hayattar bir varlıktır. O mayeden açılarak yaratılan bu kâinat da, farklı mertebelerde de olsa, hayat sahibidirler.

"Binler muhtelif âlemleri tazammun eden kâinatın çekirdek-i aslîsi ve menşei, kuru bir madde olamaz."(1)

Üstadımız, **"Bence küre hayvandır."**, **"hayat sahibidir"** buyurmakla, bu gerçeği dile getirir.

Cansızlar âleminde hayatın alâmeti, atomların hareketleridir. Zira, hareket hayattan

haber verir.

Bitkiler yarı canlı, hayvanlar ise canlılardır.

Hayat kavramını bir ağaç olarak düşündüğümüzde, bu ağacın en mükemmel meyvesi “insan hayatıdır.”

“Hikmet-i hilkat” ifadesine gelince, bu kâinat hayat için yaratılmıştır. Kâinatın yaratılış gayesi hayattır ve özellikle de insan hayatıdır.

“Ben gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim (*bilinmeye muhabbet ettim*) de mahlukatı yarattım.”(2)

hadis-i kutsîsinde ders verdiği gibi, Allah'ı bilecek varlıklar hayat sahibi olacaklardır. **Buna göre kâinatın “yaratılış hikmeti” hayat oluyor.**

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Otuz Birinci Söz, Üçüncü Esas.](#)

(2) bk. *Acluni, Keşfü'l-Hafa, II/132.*